

החליל פרק חמישי סוכה

יד א מיי פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טו"ע א"ח סימן סא סעיף ט:
בז ב מיי פ"ב מהלכות גלו המקדש ה' ה:
בז ג מיי שם הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואנו ליה משתחויים ועיניו: (ב) רש"י ד"ה ממשמע שא"ז שחיו עומדים פתח היכל ה' כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' וגו' ולא היה ליה למיכנס ל"ל ותיבת היכל כדמצי בגיטא דקרא והנה פתח נמק:

רבינו הגנאל

נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו ואמר, מה לעשות שלום בין איש לאשתו אמר הקי"ב[ה] שמי הנכבד ימחה בל הוים, לעשות שלום בעולם על אחת כמה וכמה. כתב שם אחספא ושדא אהומא, ונתח נשחסר אלפי גרמדין, אמר דוד ט"ו מעלות ואסיק להו למיאי ט"ו אלפי גרמדי. קרא הגבר וכו'. ירושלמי הורגים רב עליה דר' שלא, קרא הגבר, בל כרוזת. אמר ליה ר' שלא, קרא תרנגולא. אמר ליה רב והנניא גבני כרוז, דנתי גבר על נעילת שערים, אית לן למימר (קרא) [בן] תרנגולא. הגיטא למעלה משעריה. דנתי חמשה (או לא) וקמו אעשרה, נאו לא דנתי עשרה וקמו אחמשה. תיקו. כתוב אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה, מלמד שהיו מפריעין עצמן ומתריזין כלפי מעלה כו'. ועכשיו אנו אומרים, אנו ליה מודים, ולו עינינו מיחלות. **מתנב' א**ין פוחתין מ"א תקיעות במקדש ולא מוסיפין על מ"א. מתנב' דלא כ"י יהודה, דנתיא ר' יהודה אומר אין פוחתין משבע ואין מוסיפין על י"ו. ויהודה חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אחת, אחר קטור שלשתן אחת הן חשובות, הלכך נמצאו כשנינו במשנתנו כ"א הם לר' יהודה שבע, והמ"א הם י"ו. ומפרש טעמייהו בשבועה זו מאי טעמא קא חשיב שלשתן כאחת, ומאי טעמא דנתיא דידן דקא חשיב תקיעה אחת ותרועה אחת ותקיעה אחת, לכל אחת בפני עצמה, וחשיב לתקיעתא בכל יום כ"א ועברכ שבת בתוך החג מ"ח. ופשוטין דבירי כל אחת מהן ואין צריכין פירושא. אבל הא דאמר רב כהנא אין בין

רבי יהודה סבר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא. מכלן ראייה לפירוש הקונטרס דפרק במה תקיעות בע"ש שכולן בסדר תקיעה ותרועה ותקיעה והא דקמני הסם התחיל לתקוע תקיעה שניה תקיעה אלא דוקא לתרועה היא דהא קמני מנתינתן שלש להצטיל את העם מנלאכה ור' יהודה לא חשיב לה אלא אחת ואע"ג דלמרינן בשמעתינן לרבי יהודה אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום לאו אכולהו קאי דהנך להצטיל את העם מן המלאכה היה שהות גדול בין זו לזו כדלמך בסוף במה מדליקין (ג"ג סז):

ועמדו כהנים בשער העליון שיוורד כו': בעי ר' ירמיה למעלה עשירית דנחית חמשה וקאי אעשרה או דלמא דנחית עשרה וקאי אחמשה תיקו. **מתנב' ב**תנו רבנן ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה: אנו ליה וליה עינינו כו': איני יודע והאמר רבי זירא כ"ל האומר שמע שמע כאילו אמר מודים מודים אלא הכי אמרי המה משתחויים קדמה ואנו ליה (אנחנו מודים) ועינינו ליה מיחלות: **מתנב' ג**אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש שלש לפתיחת שערים ותשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע ובערב שבת היו מוסיפין שש^א שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלש לשער התחתון ושלש למילוי המים ושלש על גבי מזבח תשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קודש לחול: **מתנב' ד**מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר"י אומר הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה במאי קא מיפלגי ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד מ"ט דרבי יהודה אמר קרא² ותקעתם תרועה^א (וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אחת היא) ורבנן ההוא לפשוטה לפניו ולאחריה הוא דאתא (ור' יהודה לפניו ולאחריה מנליה נפקא ליה משנית) ורבנן מאי טעמייהו דכתיב³ ובהקהיל את הקהל לתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה אחת היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד ור' יהודה ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא ורבנן סימנא הוא ורחמנא שויה מצוה כמאן אזלא הא דאמר^ב רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה^ג (אי רבי יהודה) פשיטא מהו

אחספא. מפני שהסרס כולל יורד ואינו קף כדי שירד וינות על הנקב וצאגדת דספר שמואל מפורש שמואל דוד על פני נקב התהום וכמו כן שהיה שם משמט ימי בראשית: לעשות שלום בין איש לאשפו. לזדוק את הסוטה ואם טהורה היא היא שלום ביניהם: **שמי שנכנס בקדושה**. שכנס במגילה יתן ה' אותך וגו' כדמצי וכנס את האלות האלה וגו' (במדבר ה:). **כמה דמידלי טפי מירעב עלמא**. כמה שהתהום גבוה וסמוך לארץ מתלחלת העולם והארץ מלמחת פירותיה: **אמר**. ט"ו מזמורים של שיר המעלות: **סומכא דארעא**. עוצי הארץ עד התהום:

סולמי דפרס. מעלות העשויות כמחילות שבהן מי פרת עולין תחת הקרקע לפי שפרת גבוה מולאו מאד כדלמרינן בצבורות (דף נה). כל הנהרות למטה מפרת ומים היוצאים מהר גבוה אם דרך ממקוץ להם עולין על הר כיצא צו ולא יומר לפיכך אף החופרים צהרים שצבול הסמוכה לפרת מוליאין מים: וקאי **אחמשה**. עמדו על חמשה שעדיין יש ה' מעלות לירד עד עורת הנסים: **שמשמע שא"ז ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'**. שהיו עומדים פתח (א) ההיכל כדמצי צרישה דקרא והנה פתח היכל ה' כעשרים ותשעה איש ולא היה ליה למיכנס אלא ופניהם קדמה וממילא ידענא דאחוריהם אל היכל ה' שהיכל הוא צמוד ופתחו כמותל מזרחי: **מפריעין**. מגלין: **ומתריזין**. ריעי: **שמע שמע**. פסוקא פסוקא ותני לה: **כאומר מודים מודים**.

דמנן (בכרות דף נז:) משתקין אותו משום דמיתוי כשתי רשויות: **אנו ליה משתחויים וליה עינינו מיחלות**. דכיון דאתרי מיילי קמדכר ליה תרי זימני ולא אחדא מילתא תרי זימני לית לן צה: **מתנב' א**מעשרים ואחת תקיעות. בכל יום כדמפרש ואילי פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה ותרועה צאמנע חשיב ליה תלת: **שלש לפתיחת שערים**. שערי העזרה: **תשע לתמיד של שחר**. כשהיו מנסכין את נסכי התמיד הלויס אומרים צשיר ושלשה פרקים היו צשיר שהיו מפסיקין בו ותוקעין הכהנים צחצחורות ומשמחיים העם כדתנן צממכת תמיד (פ"ז מ"ג) הגיעו לפרק תקעו והשמחו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השמחיה ועל כל תקיעה היתה תרועה צאמנע ופשוטה לפניו ולאחריה: **וצמוספין**. ציום שיש בו מוסף מוסיפין עוד תשע לשיר של מוספין: **שלשה להצטיל העם ממלאכה**. כדמפרש צשילהי צמה מדליקין (שבת דף לה:): **בין קודש לחול**.

כשקדש היום להודיע שחשכה ויש מעתה חיוצ סקילה צמלאכה: **שלש לפתיחת שערים**. כמו בכל יום. **שבעה שערים היו צעורה: שלש לשער העליון**. דלמנן לעיל [א:] קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו: **שלש לשער הסחתון**. דלמנן לעיל [ב:] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו והיו מאריכין צהן עד שהגיעו לשער היוצא למזרח והוא שער הסחתון. וצממנר [ג:] מפרש אמאי לא חשיב שלש של מעלה העשירית: **שלש למילוי המים**. אחר שמלאום ושצו וצלו להן לעזרה דרך שער המים ותנן לעיל צפרק לולב וערצה (דף מה). הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו: **שלש לגבי מוצא**. כשזוקפין את הערצה כדתנן צפרק לולב וערצה לעיל (דף מה). וזוקפין את הערצה צידי המוצא ותקעו והריעו ותקעו: **גמ' א**תם היא. מנאה אחת הן חדא חשיב להו: ה"ג **מ"ע דר"י דכסיו ותקעתם תרועה אלמא סרועה היינו תקיעה**. כלומר מדקרי לתרועה תקיעה שמע מינה חדא היא: **היהא לפשוטה לפניו ופשוטה לאחריה**. מהכא ילפינן לה צראש השנה (דף לה). **כתיב** ותקעתם והדר תרועה והדר כתיב תרועה יתקעו כלומר אחר התרועה יתקעו: **ההוא לסימנא צענמא הוא**. היהא תקיעה שהיא להקהיל הקהל אינה אלא לסימן משה רוצה לדבר אליהם ואינה מנאה: **רחמנא שויה מצוה**. שמוזים להקהיל צסימן זה ולא צאחר: **ולא כלום**. לא היה מפסיק צינתיס אלא כדי נשימיה מהו

(א) [שבת קטו]. מכות יא. מדיים טו: מולין קפא. (ב) [ג] הערך וקא נבגי מיל פי מפסיס המים ועולין ועי' מוספות בכורות מד: ד"ה לא וכו' העמיקו ונבגי מילא, (א) יומא עו. קדושין עב, (ד) צרימט לג: מגילה סה, (ט) [ערכין י, (ו) שבת קד, (ז) [ערכין י, מוספתא פ"ד ה"ה], (ח) רש"ל מ"ו וה"ג אלמא מרועה ותקיעה אחת היא ועי' רש"ל, (ט) [ערכין י, (י) ר"מ מ"ו,

תורה אור השלם

1. וְיָבֵא אִתּוֹ אֵל חָצֵר בֵּית יְיָ הַפְּנִימִית וְהִנְיָח פֶּתַח הַיְחִיבֵל יְיָ בֵּין הָאֹהֳלִים וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ אִישׁ אַחֲרֵיהֶם אֶל הַיְחִיבֵל יְיָ וּפְתַחֲהֶם קִדְמָה וְהִמָּה מִשְׁתַּחֲוִיִּים קִדְמָה לְשֹׁמֵט:
2. וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה בְּכֹרֹת הַיְחִיבֵם בְּמִדְבַּר יְהוָה וּבְהַקְהִיל אֶת הַקְּהָל תְּתַקַּע וְלֹא תִרְיַע:

מוסף רש"י

נשא אחיתופל כו'. י' מימה צדכר, שהיו לא קטן דוד את הגוהן מלכותו הציבו עד מעשה היסוד שהיה לאחר מות אחיתופל ג' שנים, ולפי צדכר הללו לצינן אלו לומר שאע"פ שלא קנה הגוהן יודע היה מעשריו מים שמעשש וישבו הוא וצמול צניות צדמה וצדקו כספר יהושע ונאלו מקום ציבת המקדש, כדמצי עד אלמא מקום וגו' וכדלמרינן ליה צוהיסי צחצחו מקומן (דף:). ומפר' היסודות צבשמו (בכורות יא). שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים. דמצי צמוטה (במדבר ז) וממה אל מי המים, והרבה המכות צפרשה וצפיה מצי וממה ט' (בכורות טו). איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'. שהיה צמער העזרה, מה תלמוד לומר אחוריהם וגו' אחוריהם ממש, כשהוא מפורע, שהיו מתכווין להראות אחוריהם לנגחי (קדושין עב). מתניתין דקחשיב כ"א תקיעות ומ"א תקיעות, דלא כרבי יהודה. דמתני' קא חשיב לכל תקיעה ולכל תרועה צחצחי נפשה ואין לך כל תרועה שאין תקיעה פשוטה לפניו ולאחריה, ור' יהודה לא קא חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אלא חדא, הרי לך כ"א דמנא דידן ז' לרי יהודה, ומ"א דמנא דידן ט"ז לרי יהודה (ערכין י).

ותקעתם תרועה וכו'. אלמא לתרועה קרי תקיעה ולתקיעה תרועה (טו). לפשוטה לפניו ולאחריה. דמהכא נפקא פשוטה לפניו דמצי ותקעתם והדר תרועה, ופשוטה לאחריה דמצי תרועה והדר יתקעו, ולעולם כל חדא מנאה צחצחי נפשה (טו). לסימנא מנאה יניחו ולא צעי אפסוקין (טו).

תקיעה לתרועה ולתקיעה ולא כלום, צריכא פירושא, ולאוקמא כו' יהודה.

בעלמא. למינן שיהיו ולא לטוס מנאה (טו). אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום. שלא יסא יפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה וצין התרועה לפשוטה שלאחריה אלא צבת אחת סמוכות זו לזו (טו). כמאן כו' יהודה. דלמנן חדא מנאה יניחו ולא צעי אפסוקין (טו).